

**Gálné Németh Ildikó
Kovács Livia**

Pszichológusi munka látássérült gyermekekkel, fiatalokkal

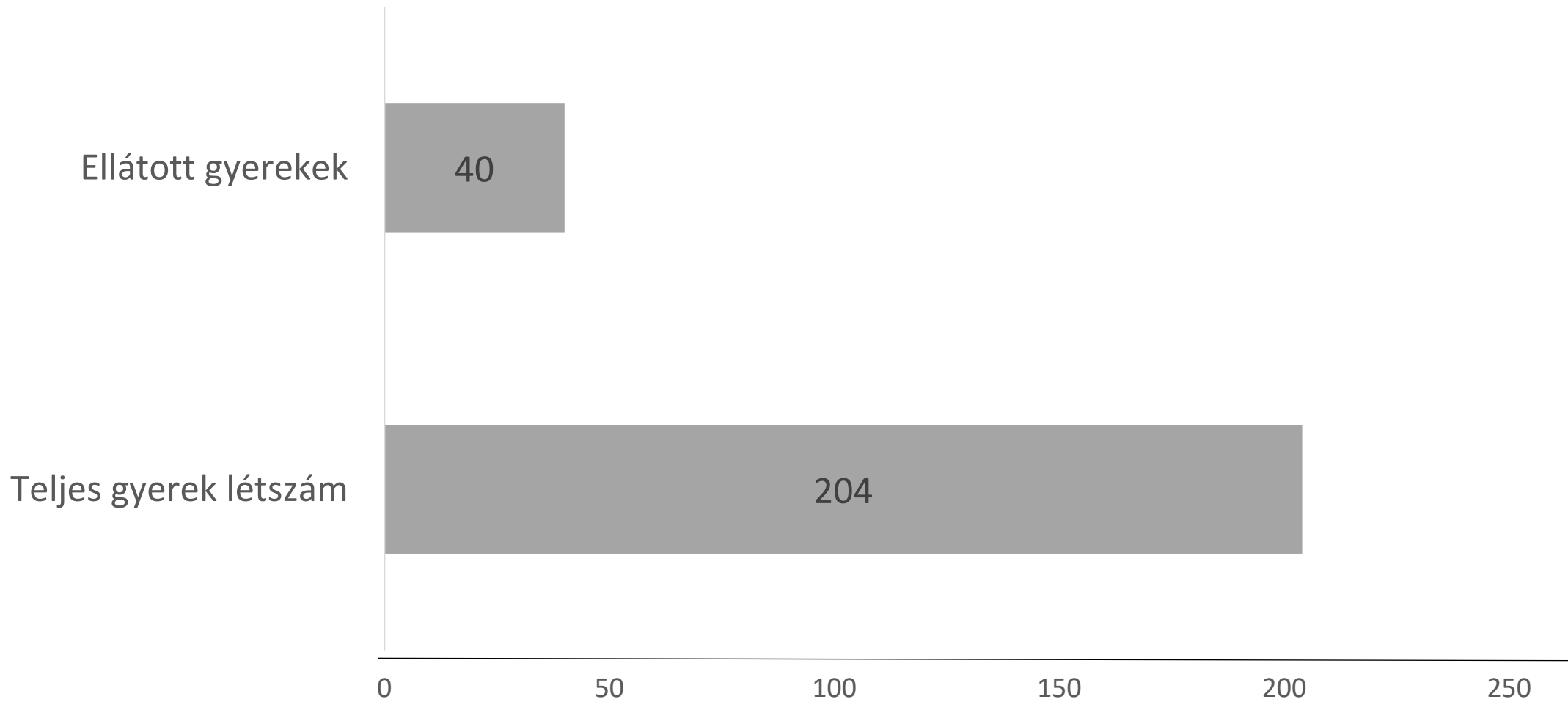
**Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Egységes
Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekotthona**

*„Ha gyorsan akarsz menni, menj egyedül.
Ha messzire akarsz jutni, menjetek együtt.”
(afrikai közmondás)*

A Munka fő területei

- Gyermekellátás
- Pedagógusokkal való munka
- Szülőkkel való együttműködés

A gyermekek ellátásának területei, folyamata, keretei

- Óvodások, előkészítő osztályosok, általános iskolások, szakiskolások
  - tanulási nehézségek, beilleszkedési zavarok feltárása, elemzése
  - pályaválasztás segítése
- Folyamata:
  1. panasz, problémafelvétel
  2. hospitálás, diagnosztika (tesztek, kérdőívek)
  3. foglalkozási terv
- Keretek: az időhatárokat a szünetek, vagy a félévek, évek adják

A pedagógusokkal való együttműködés

- konzultáció
- hospitálás
- esetmegbeszélés
- fogadóóra
- online kapcsolattartás

Emellett rendkívül fontos a külön figyelem a kollégákra, a megváltozott gyermekpopuláció és a kiégés megelőzése miatt.

A szülőkkel való együttműködés

- Egyéni konzultáció
- Csoportos tanácsadás
- Szülő fórum kezdeményezése

Kapcsolatfelvétel formái: faliújság, telefon, szülői értekezletek

Mindenkori cél a büntudatoldás és a szülőszerepben való megerősítés.

A gyermekek ellátásában alkalmazott főbb módszerek

- egyéni pszichológiai megsegítés 12 év alatti gyerekek részére játék- és meseterápiás eszközökkel
- egyéni serdülő-konzultáció: a rogersi személyközpontú irányzat elvei alapján, elsősorban szorongás- és viselkedés zavarok esetén
- relaxációs módszerek (progresszív relaxáció, autogén tréning)
- önismereti csoport serdülőknek, személyiségfejlesztő csoport tanulásban akadályozott tanulóknak

Egyéb intézményi tevékenységek

- érzékenyítési program
- integráltan tanuló gyermekek tábora
- közlekedési, logopédiai vetélkedő
- előadások igény szerint (kiegész, a jövő kérdése, sérült gyerek a családban, az integráció előnyei-hátrányai)

Jövőkép, tervek

- iskolapszichológusi hálózatba való bekapcsolódás
- a hangtál módszerében több tapasztalatot szerezni
- szupervízióban való részvétel
- esetmegbeszélő csoportok gyakoriságának növelése
- a hatképes történet módszerének eszköztáramba integrálása
- kiégés elleni küzdelem (Bálint csoport szervezése külsős kollégával)
- IKT eszköztár bővítése: a szülőkkel való online kapcsolattartás kialakítása
- adaptált tesztek kipróbálásában való részvétel

Köszönjük a figyelmet!

Pszichológusi munka a Mozgásjavító EGYMI-ben

Erdélyi-Balázs Szabina és Tamásné Czimmermann Éva

Intézményünkről röviden

Általános jellemzők

- Óvoda, általános iskola, gimnázium, kollégium, módszertani központ
- Gyermeklétszám: 214 fő
- Dolgozói létszám: kb. 230-240 fő
- Sokféle szakember: szomatopedagógus, fejlesztő pedagógus, logopédus, szaktanár, gyógypedagógiai asszisztensek, kollégiumi nevelőtanárok

Leggyakrabban előforduló mozgásdiagnózisok

- **agykárosodás utáni rendellenességek (cerebral paresis)**
- **petyhüdt bénulások (pl. SMA, spina bifida)**
- ortopédiai elváltozások
- csonttörékenység
- végtaghiányos fejlődési rendellenességek

Pszichológusok

Képzettségek

- pszichológus, pedagógus
- pszichológus, tanácsadó
- szakpszichológus jelölt
- módszerspecifikus képzések
- szakmai továbbképzések (pl. SNI pályorientáció)

Team munka

- rendszeres team megbeszélések
- szupervízió
- szakterületek közötti együttműködés

Pszichológusi tevékenységi körök

- Egyéni pszichológiai foglalkozás gyermekekkel
- Pedagógus konzultáció
- Szülőkonzultáció
- Csoportos tanácsadás gyermekeknek, dolgozóknak (pl. közösségfejlesztés és a belépő kollégák képzése)
- Team-munka

Pszichológusi munka sajátosságai

- Munkakörnyezet: akadálymentes, tágas szoba, állítható asztalmagasság, csúszásgátló rajzolóhoz
- Szűk mozgásterjedelem és beszédfigyelmesség kihívásai
- Hosszabb rapport-építő és diagnosztikus szakasz
- Egyes diagnosztikus eszközök felvétele több időt igényel
- Csoportos TA esetén gyakorlatok, játékok adaptálása szükséges
- Specifikus témák pl. énkép, testkép, gyász- és veszteségfeldolgozás, beilleszkedési nehézségek, jövőkép

Szülőkkel végzett munka

- Telefonos és online konzultációk kihívásai a kollégista gyerekek szüleivel
- Nevelési kérdések, fogyatékossggal kapcsolatos nehéz témák (pl. állapotváltozás, motivációs kérdések, családi rendszer működése)

Pedagógusokkal végzett munka

- Konzultációk csoportokkal, pedagógiai helyzetekkel kapcsolatban
- Szakmai team munkában való részvétel
- Csoportos tanácsadás pl. gyász és veszteségfeldolgozás
- Pszichoedukáció pl. stresszkezelés

Dr. Török Béla EGYMI

normál tagozat

Ellátott gyerekek jellege

Korosztály: 0 év - fiatal felnőttkor

Átlagos intellektus – óvodában 1-2 gyerek átlagos övezet alatt

- Többségében ***nagyothalló, vagy jó beszédállapotú súlyos fokú hallássérült gyerekek, serdülők*** – oktatás nem jelnyelven, hanem a beszélt nyelven történik
  - Sok a társuló zavar/fogyatékoság: tanulási zavar, ADHD; ASD, előfordul, enyhébb fokú látás vagy mozgássérülés
- ***Beszéd fogyatékos gyerekek*** – logopédiai óvodai csoport, iskolai osztályok
- 1 óvodai csoport – ***egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő*** gyerekeknek

Ellátott gyerekek jellege

- Sok hátrányos helyzetű gyermek
- Gyakori a bentlakás vagy Bp. környéki településről való beutazás

Hallássérülés speciális következményei lehetnek

- Észlelés – vizuális észlelés dominanciája
- Nyelvfejlődés problémái (beszéd, írott nyelv is; az értés, és a produkció is; alaki és tartalmi jegyek is) → akadályozott kommunikáció, kognitív fejlődés
- Kognitív fejlődés (kevesebb ismeret a világról; az absztrakt fogalmakkal történő verbális gondolkodás érintett, az absztrakt fogalmak megértése, használata is korlátozott (érzelmek, tulajdonságok); végrehajtóképességek, kontrollfunkciók stb.
- A sérülés, a másság megélésének nehézségei

Mindezek miatt érintett: a kapcsolatok, ön-társismeret, önreflexió, önértékelés, beilleszkedés, személyiségfejlődés stb.

Speciális módszerek

- Sajátos kommunikáció (egyszerűbb megfogalmazás, absztrakt fogalmak kerülése, kommunikáció segítése rajzzal, eljátszással; megértés folyamatos monitorozása; szájról olvasás biztosítása)
- Verbális módszerek korlátozottan használhatók (pl. kérdőívek alig, csak átalakítva; nem verbális módszereknél (pl. rajzok, világjáték)-utasítások egyszerűsítése, kevesebb információ jön,
- Inkább direktebb módszerek, készségfejlesztés; ?: pszichoterápia végezhető-e alacsony nyelvi szintű gyerekekkel

Pszichiátriai ellátás

Nincs saját pszichiáter, tapasztalt iskolaorvos

Tapasztalatok:

- Nem ismerjük a hallássérülteket (nincsenek vizsgálóeszközök - pl. ASD)
  - Nem fogadunk sni tanulókat
  - Lakóhely szerint → nincs kapcsolat, együttműködés a pszichiáterrel
  - Csak diagnózis, terápiás csoportokba nem tudják őket beilleszteni
  - Szívességből – pszichológiai oldalról fokozottan megsegíteni a munkát
-
- Motiválatlan/vidéki/hallássérült/értelmi fogyatékos szülők – nem fut végig a vizsgálat, kontroll, gyógyszerfeliratás – segíteni a folyamatot

Miért van szükség saját pszichológusra?

- Bentlakás/utazás miatt nem jutnak el péntek estig
- A kommunikációs nehézségek, a speciális jellemzők miatt nem (szívesen) vállalják őket
- Legyen ott „minél többet”, segítsen, ha baj van.

Segítségkérés/ jelzés

- Főleg pedagógus (elsősorban viselkedési problémák különösen agresszív viselkedés esetén, ASD gyanú),
- időnként szülő (válás, közeli hozzátartozó elvesztése, viselkedési problémák, nevelési kérdések)
- Probléma, szükséglet pszichológusként való észlelése

Feladatok/teendők I.

Gyerekekkel, serdülőkkel, fiatalokkal

- Egyéni, csoport, konfliktusok rendezése, indulatkezelés, prevenció szervezése, táborok
- Megfigyelés, képességvizsgálatok
- ASD terápia

Pedagógusokkal

- konzultáció, esetmegbeszélés, előadások, befogadó pedagógusoknak továbbképzések (gyógypedagógiai pszichológiai tartalmak)

Szülőkkel

- szülőkonzultáció, szülőcsoport (korai időszak megsegítése), kiadvány (gyógypedagógiai pszichológiai tartalmak)

Feladatok/teendők II.

Közreműködés a gyerekek felvételekor, áthelyezésekor, pszichiátriai ellátás során

Pedagógusok tehermentesítése – együtt lenni velük

- Dühöngő gyerekek kiemelése, megnyugtatósa, végső megoldásként áthelyezés – de hova?

Pedagógus jobban elérhető, mint a szülő

Halmazottan sérült gyermekek pszichológiai ellátása

Balázs Dóra – Dr. Török Béla EGYMI

A gyermekek egyedisége

- Számos tényező egymásra hatása alakítja a gyermek személyiségfejlődését
- Mozgássérülés, értelmi sérülés, hallássérülés, autizmus, ADHD, egyéb magatartási és emocionális zavarok
- Értelmi sérültek pszichológiai megsegítése – a legtöbb folyamat lassabb, hosszadalmasabb, ismétlések szükségesek, de van, amikor ugyanazok a módszerek is használhatóak, amelyek a normál intellektusnál
- Továbbküldés nehézsége – csak gyógyszer? Legyen magántanuló?
- Minél önállóbb életvitel lehetőségének megteremtése – pszichés megsegítés fontos tényező - egyéni és társadalmi érdekek is
- Nagyobb mértékben függenek környezetüktől, DE a pszichológiai foglalkozás, mint az önállóság megélése, a feltétlen elfogadás által a szabad megnyilvánulás lehetősége, énhatékonyság, magánszféra

Néhány gyakori specifikus probléma

- Indulatkezelési problémák (megoldás gyakran kognitív viselkedésterápia)
- Szorongás – teljesítményhelyzetek, állandó szembesülés a kudarccal
- Serdülőkori identitáskrízis – különösen jelentős és nehezített a megküzdés (leválás, autonómia, szexualitás)
- Kortárs kapcsolatok – sokszor távolabb vannak egymástól, mint normál gyermekek esetében, iskolán kívüli program alig lehetséges, és még a sérülések is eltérőek – nehezebb alkalmazkodás
- Orvosi beavatkozások vagy állapotromlás miatt krízis vagy depresszió

Módszerek

- Sok pszichológiai eszközt csak egyedi módon tudunk felhasználni, gyakran szükséges az egyszerűsítés, kísérletezés, gyógypedagógiai eszközök használata, pl.: metamorfózisok kategóriái, szorongásoldás módszerei, világjáték, szemléltetés képekkel, írás – jegyzet
- Játékterápiás módszerek – idősebbeknél is
- Szerepjátékok – új szociális készségek gyakorlása
- Szemléltetés – egyedi folyamatábrák (dühkezelés) vázlatok (fontos életesemények, helyzetek, stresszkezelő technikák stb.) – segítő kártyák
- Filmrészletek – érzelmek, szociális helyzetek elemzése, emlékek, saját élmények
- Serdülők megsegítése – reális jövőkép, testkép - elfogadás, szexualitás, párkapcsolat lehetőségei
- Krízisintervenció, krízistámogatás

Ezek csak bizalmi kapcsolatban jöhetnek létre, ismerve a gyermekek helyzetét, specifikus kommunikációs formáit, lehetőségeit, körülményeit.

Szülőkkel való munka

- Családi rendszer – egészséges testvérrel való kapcsolat pl.
- Elfogadás segítése, gyászfolyamat - az elképzelt egészséges gyermek elvesztése
- Támasznyújtás
- Reális jövőkép – mindkét irányban eltérések – túlféltés vagy túl nagy elvárások
- Együttműködésük segítése a pedagógusokkal, egyéb szakemberekkel
- Segítő csoportokról, szervezetekről való információ átadása

Pedagógusokkal való együttműködés

- Mentálhigiénés csoportok
- Pszichoedukáció pl.: krízis, stresszkezelés, kiégés felismerése/ kezelése
- Esetmegbeszélések: gyermek jobb megértése, helyzetek elemzése